

מנין המצוות

ספר מצוות קטן מצוה קפג

לקדש את האשה דכתיב (דברים כ"ב) כי יקח איש אשה וגם לבני נח כתיב ודבק באשתו מכאן שאדם מצווה להיות לו אשה מיוחדת לשמו ואפילו לבני נח, באו לסיני ניתוספו להם קדושין (ואלו הם דיני קידושין) האשה נקנית בכסף בשטר ובביאה,

רא"ש מסכת כתובות פרק א סימן יב

...ויש שכתבו שצריך לברך ברכת אירוסין קודם קידושין כדאמר (פסחים דף ז ב) כל הברכות כולן מברכין עובר לעשייתן. ויש שכתבו שצריך לעשות אחר האירוסין דילמא הדרא בה האשה והויא לה ברכה לבטלה. ועוד שבכל המצות לפי שמזכירין עשיית המצוה מברכין עליהן עובר לעשייתן אבל כאן אין מברכין אשר קדשנו לקדש האשה וכיון שאין מזכירין עשיית המצוה אין צריך לברך עובר לעשייתן. מאי מברכין. אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין ברוך מקדש ישראל וכו' ונהגו האידנא מקדש ישראל על ידי חופה וקידושין. יש מקשין על נוסח ברכה זו למה אין מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש את האשה ועוד היכן מצינו ברכה כזאת שמברכין על מה שאסר לנו הקדוש ברוך הוא והלא אין אנו מברכין שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוט ועוד מה ענין להזכיר עריות בכאן. ועוד מה לנו להזכיר חופה בכאן כיון שמברכין ברכת ארוסין בבית האירוסין ובלא חופה. ונ"ל כי ברכה זו אינה ברכה לעשיית המצוה** כי פריה ורביה היינו קיום המצוה ואם לקח פלגש וקיים פריה ורביה אינו מחוייב לקדש אשה וכן הנושא זקנה איילונית או עקרה וכן סריס חמה שנשא מברכין ברכת חתנים ואין חיוב במצוה זו שאין בה קיום מצות פריה ורביה והילכך לא נתקנה ברכה במצוה זו. אף בנושא אשה לשם פריה ורביה כיון (שאי) אפשר לקיים מצות פריה ורביה בלא קידושין ולא דמי לשחיטה שאינו מחוייב לשחוט ולאכול ואפ"ה כשהוא שוחט לאכול מברך דהתם אי אפשר לו לאכול בלא שחיטה אבל הכא אפשר לקיים פריה ורביה בלא קידושין וגם התם אפקיה קרא בלשון ציווי דכתיב וזבחת ואכלת אבל הכא כתיב כי יקח איש ועוד דבקדשים אי אפשר בלא שחיטה הילכך מברכין על כל שחיטה. וברכה זו נתקנה לתת שבח להקב"ה אשר קדשנו במצותיו והבדילנו מן העמים וצונו לקדש אשה המותרת לנו ולא אחת מן העריות. והזכירו בו איסור ארוסות והיתר נשואות בחופה וקידושין שלא יטעה אדם לומר שהברכה של קידושין נתקנה להתירה לו לכך הזכירו חופה לומר דדוקא ברכת חופה היא המתרת הכלה***. ולהכי נמי הקדימו חופה לקידושין לומר והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה שאחר ברכת הקידושין:

חידושי הרמב"ן מסכת כתובות דף ז עמוד ב

וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות. יש לשאול היכן מצינו ברכה כגון זו שמברכין על מה שאסר לנו השי"ת והלא אין אדם מברך שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוט, ועוד מה ענין העריות לכאן, ועוד שעכשיו אינה ניתרת לו ולמה יברך, ואפשר... כיון שהחופה והקידושין אינן נעשין בבית אחת וחצי המצוה נעשית בקידושין הוצרך לברך עליהם מקדש ישראל, שכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן ואילו היתה החופה נעשית עכשיו היו מברכין

אשר קדשנו במצותיו וצונו על הקידושין והחופה כמו שמברכין על השחיטה, ועכשיו לא היו יכולים לברך אשר קדשנו על הקידושין ועל החופה שהרי אין החופה נעשית עכשיו ולא היו יכולים לומר אשר קדשנו על הקידושין שלא מצינו שיברך אדם על מצוה שאין עשייה זו גמר מלאכתה, לפיכך הוצרכו לברך אשר קדשנו על העריות והתיר לנו האחרות שקדושין תופסין בהם והודיעו שהן אסורות אלא על ידי חופה וקידושין שנמצא כמי שמברך על קדושתן של ישראל.

חידושי הריטב"א מסכת כתובות דף ז עמוד ב

ומ"מ יש לשאול טעם למה אין מברכין ברכת המצות על הקידושין, והרמב"ן ז"ל נתן טעם לדבר, שאין מברכין על מצוה שאין עשייתה גמר מלאכתה (מנחות מ"ב ב') וזו אינה נגמרת אלא בחופה, ואפילו קידש בשעת החופה אין בדין שיהיו מתקינין ברכה לזו ולא לזו דליחזו מילי דרבנן כחוכא וטלולא, והרב החסיד ז"ל היה נותן טעם לדבר כי לפי שהקידושין תלויין ברצון שניהם ודילמא הדר ביה חד מינייהו לא תקנו בו ברכת המצות, ומפני זה נהגו ג"כ ברוב המקומות שלא לברך ברכת האירוסין אלא לאחר הקידושין, ואין טעם זה נכון.

ובירושלמי משמע שצריך לברך על הקדושין ברכת המצות קודם הקדושין דאמרינן התם בפרק הרואה (ה"ג) כל המצות כולן מברך עליהן בשעת עשייתן חוץ מן התקיעה וי"א אף חוץ מקדושין בבעילה, אלמא קידושין דכסף או שטר היו מברכין ברכת המצות קודם הקידושין, ולפי מה שפשט המנהג בישראל נראה שקבלו שאין זה שיטת התלמוד בבלי שלנו, ולא הזכיר שום גאון ברכה זו בשום מקום ומנהגן של ישראל תורה, ובתוספות כתבו בשם רבינו יחיאל ז"ל מפאריש שהיה מנהיג לברך על פי הירושלמי מכיון דלא חזינן בגמ' דילן להדיא דפליג בהא, כי הרבה ברכות אנו מברכין שאין בתלמוד שכבר נתן לנו כלל לברך על המצות, והמנהג מנהג טעות היה לפי שסבורין דקידושי אשה רשות דכי יקח איש אשה רשות, ואינו כן אלא מצוה היא כמו שיש מצוה בפריה ורביה, ומה שאמרו בפרק התכלת (שם) שאין מברכין על מצוה שאין עשייתה גמר מלאכתה, נראה ודאי דלא קשיא עליה דרבינו ז"ל, דאינו אלא כגון עשיית סוכה ועשיית ציצית שאין העשייה עושה כלום בעיקר המצוה עד שילבש טליתו וישב בסוכתו בחג, אבל הקידושין עצמן עושין מעשה גמור להתירה לו ע"י חופה ולאוסרה לכל העולם ומצוה באפי נפשה היא ולמה לא יברך עליה, אלא שמנהג מכריע ואמרינן בירושלמי (יבמות פ"ז ה"ג) כל הלכה שהיא רופפת בידך פוק חזי מאי עמא דבר ונהוג כותייהו.

מרדכי מסכת כתובות פרק בתולה נשאת רמז קלב

מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקדושין משום דזימנין מקדש בשעת ברכת הנשואין ואז הכנסת חופה קודמת לקידושין כי הכנסת החופה היא שמוסרה בשחרית לחתן קודם הברכה ומה שאין מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש האשה משום דאין עשייתה גמר מצותה כדאיתא פרק התכלת ובשעת נשואין נמי אין מברכין [*על הנשואין] דשמא הוי ברכה לבטלה דשמא לא יזכו להבנות יחד.

ספר החינוך מצוה תקנב

מצות קדושין באשה

שנצטוינו לקנות האשה באחת משלשה דרכים קודם הנישואין, ודרכים אלו ביארו חכמים [קידושין ב' ע"א] שהן בכסף או בשטר או בביאה עליה, ועל זה נאמר [דברים כ"ב, י"ג], כי יקח איש אשה ובא אליה, כלומר אם ירצה איש ליקח לו אשה יקנה אותה תחלה בביאה. ומה שאמר הכתוב [שם כ"ד, ב'] ויצאה והיתה, בא עליו הפירוש כי כמו שיציאת האשה היא בשטר, כמו שנכתוב בסדר זה [מצוה תקע"ט] בעזרת השם. כן ההויה אליו, כלומר קניית האשה היא בשטר, ולמדו זכרונם לברכה [שם ד' ע"ב] גם כן שהיא נקנית בכסף מדכתיב באמה העבריה [שמות כ"א, י"א] ויצאה חנם אין כסף, ובא עליו הפירוש, אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אב. משרשי המצוה שתצונו התורה לעשות מעשה באשה יורה ענין זיווגם טרם ישכב עמה, ולא יבוא עליה כבוא על הזונה מבלי מעשה אחר קודם ביניהם....

...ועובר על זה ונשא אשה מבלי שיקדשנה תחלה, ביטל עשה זה.

וחייבוננו חכמים לברך על מצוה זו המקדש או אחר בעבורו והוא עונה אמן, כדרך שמברכין על כל המצוות דקיימא לן בברכת המצוות אף על פי שיצא מוציא. ונוסח הברכה כך היא, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו והבדילנו מן העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין, ברוך אתה ה' מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין. זהו נוסח ברכת אירוסין שנהגו לברך בארצנו. ומנהגנו להסדירה על אשישה מלאה יין ולברך אותה אחר מעשה הקדושין, ואמרו בטעם זה כי מפני שמעשה הקדושין תלוי בדעת אחר דהיינו האשה אינה ראוי לברך הברכה קודם המצוה כשאר המצוות, ואמנם הרמב"ם ז"ל [פ"ג מאישות הכ"ג] כתב שאם קדש ולא בירך תחלה כמו בשאר מצוות, שלא יברך אחר כן, שתהיה ברכה לבטלה.

שיטת הרמב"ם

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ריג

והמצוה הרי"ג היא שצונו לבעול בקדושין ולתת דבר ביד האשה או בשטר או בביאה. וזו היא מצות קדושין. והרמז עליו אמרו (תצא כד) כי יקח איש אשה ובעלה וגו', הורה שהוא יקנה בבעילה (קדושין ד ב). ואמר (שם) ויצאה והיתה וכמו שהיציאה בשטר כן ההויה בשטר (שם ה א). וכן למדנו (שם ג ב) שהיא נקנית בכסף מאמרו באמה עבריה (ר"פ משפטי') אין כסף, אמרו אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אב. אבל קדושין דאורייתא אמנם הם מבוארים בביאה כמו שהתבאר במקומות מכתובות (ג א) וקדושין ונדה (מתני' מד ב). וכבר התבאר

משפטי מצוה זו בשלמות במסכת המחוברת לזה רוצה לומר מסכת קדושין. ובבאור אמרו (קדושין ט א) קדושי ביאה שהם דאורייתא. הנה כבר התבאר שמצות קדושין דאורייתא:

רמב"ם הלכות אישות הקדמה

הלכות אישות. יש בכללן ארבע מצות, שתי מצות עשה, ושתי מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן: (א) **לישא אשה בכתובה וקידושין**. (ב) שלא תבעל אשה בלא כתובה וקידושין. (ג) שלא ימנע שאר כסות ועונה. (ד) לפרות ולרבות ממנה. וביאור מצות אלו בפרקים אלו.

רמב"ם הלכות אישות פרק א

הלכה א- קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובועלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה, כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר +דברים כ"ב+ כי יקח איש אשה ובא אליה. הלכה ב- וליקוחין אלו מצות עשה של תורה הם, ובאחד משלשה דברים האשה נקנית, בכסף או בשטר או בביאה, בביאה ובשטר מן התורה ובכסף מדברי סופרים, וליקוחין אלו הן הנקראין קידושין או אירוסין בכל מקום, ואשה שנקנית באחד משלשה דברים אלו היא הנקראת מקודשת או מאורסת. +/השגת הראב"ד/ בביאה ובשטר מן התורה ובכסף מדברי סופרים. א"א זה שבוש ופרוש משובש הטעהו. +

רמב"ם הלכות אישות פרק ג הלכה כג

כל המקדש אשה בין על ידי עצמו בין על ידי שליח צריך לברך קודם הקידושין הוא או שלוחו ואחר כך מקדש כדרך שמברכין קודם כל המצות, ואם קידש ולא בירך לא יברך אחר הקידושין שזו ברכה לבטלה, מה שנעשה כבר נעשה. +/השגת הראב"ד/ צריך לברך קודם קדושין או הוא או שלוחו ואחר כך מקדש. א"א אין אנו אומרין כן אלא מקדש ואחר כך מברך והטעם מפני שהדבר תלוי בדעת אחרים שאם תמשך האשה ולא תרצה לקבל הרי הברכה לבטלה, וזה הטעם לברכת האב שמברך להכניסו בביתו של אברהם אבינו. +

שו"ת ברכת אברהם סימן מד

שאלה. אמר הרב זצ"ל בתחלת ספר נשים מצות עשה של תורה לקדש את האשה באחד משלשה דברים בכסף או בשטר או בביאה ובשטר מדאורייתא ובכסף מדברי סופרים וקשיא לי בגוה תחלה דאי חיובה דאורייתא לקדש באחד מן השלשה דברים נמצאת קידושי כסף דאורייתא ואמאי הדר אמר בכסף מדברי סופרים ואי אמרת מדאורייתא חייב לקדש באחת משתיים הכי /היכי/ נפיק ידי המצוה בכסף שהוא מדרבנן היכי אשכחן חיובי דאורייתא מיפטר במידי דהוא מדרבנן

(ועוד אי קדושי כסף דרבנן הוא נפקא מינה שהבא עליה במזיד פטור ממיתת בית דין ושוגג פטור מן החטאת ולא אשכחן דפליגי רבנן בין קדושי כסף ובין קדושי שטר וביאה אלא בכלהו הבא על ארוסה חייב סקילה ואי שוגג חייב חטאת ובכולהו הולד ממזר אי נמי דקדושי כסף דרבנן נפקא מינה שהמקדש בכסף ובא אחר וקידשה לאאר /לאחר/ כן /מכן/ בביאה או בשטר מקודשת דאתי דאורייתא מבטיל /ומבטל/ דרבנן ולא אשכחן דהכי הוא אלא אין קידושיו קדושין וחייב על ביאתה ואין צריכה ממנו גט ועוד אמר עולא דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו ומה טעם אמרו אינה אוכלת וכו' וליכא למימר דאכילת תרומה מדרבנן אלא שמע מינה דאורייתא היא ובפירוש הוא אומר דבר תורה וכן מהא דאמר ליה אביי לרבא דקאמרת שלש תנן ארבע

לא תנן מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דאתיא בקל וחומר לא קתני שמאי דקידושי כסף בהדיא כתיבי ועוד מאי שנא שטר מכסף שטר מהקישא נפק וכסף מגזרה שוה נפיק ואם כן תרויהו מדרשא קאתי לן ואי סבירא ליה דכל מידי דאתי מדרשא דרבנן הוא אפילו שטר נמי ואי דאורייתא אפילו כסף דאורייתא היא) ועוד קשיא לי על עיקר מימריה ז"ל שהקידושין מצוה על אדם חוץ ממצות פריה ורביה ואי מצוה בפני עצמה היא קשיא הא דקא מתרצינן בפרק ואלו מגלחין לא מיבעי קאמר לא מיבעי לארס דלא קא עביד מצוה שאסור אלא אפילו לישא דקא עביד מצוה נמי אסור,,

תשובה. (לא הגיהו הספרים שלכם בטוב וכמדומה לנו שקודם שתיקן אבא מארי זצ"ל הלכה זו העתיקו אותו /אותה/ שכך היה סובר בתחלה שקדושי כסף דרבנן ולא משום דכסף אתי מדרשא אלא כמדומה לי מהא דמקשינן בתחלת גמרא דכתובות מי איכא מידי דמדאורייתא לא הוי גיטא ומשום צניעות /צנועות/ ומשום פריצות /פרוצות/ שרינן אשת איש לעלמא ופרקינן אין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקינהו /ואפקיעינהו/ רבנן לקידושיה אמר ליה רבינא לרב אשי הא תינח היכא דקדיש בכספא בביאה מאי אמר ליה שויו /שויוהו/ רבנן לבעילתו בעילת זנות ושמא נראה לו ז"ל כשתיקן הספר שראיה זו דחוויה ושלא אמרו הא תינח דקידש בכספא משום שקידושי כסף דרבנן אלא משום שקדושי כסף אפשר למימר בהו כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכאלו תנאי הוא בקידושין אבל ביאה מאי איכא למימר כל הבעל אדעתא דרבנן בועל ודחינן דאפילו בבעילה שויו הא רבנן לבעיל" וכו' בעילת זנות ומכל מקום נוסח דבריו המתוקנים בכתב ידו כך בכסף או בשטר או בביאה ושלשתן דין תורה) ואתה הקושיא שהקשית על עיקר דבריו לא קשיא עליה /עליו/ שבמנין המצוות בתחלת הלכה /זו/ אמר שהמצוה לישא אשה בכתובה וקידושין ולא אמר לקדש אשה וכן אמרינן לישא דקא עבד מצוה וזה שאמר וליקוחין אלו מצות עשה לפי שהיא תחלת מצות הנשואין וכך אמר בתחלה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר כי יקח איש אשה ובא אליה אבל קידושין בלא נישואין ודאי לא השלים המצוה עדיין ומצות פריה ורביה מצוה אחרת היא שמצות פריה ורביה כשהיה לו בן או בת קיים המצוה ומצות הקדושין והנשואין אפילו יש לו כמה בנים וכמה בנות ויש עמו כמה נשים כל אשה שירצה לישא אותה מצוה עליו שישא אותה בקדושין ועיין בדבריו ז"ל בספר מצות יתבאר לך ההפרש שביניהם ואין בנו צורך להאריך בדבר זה,,

רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה ה

העושה מצוה ולא בירך, **אם מצוה שעדיין עשייתה קיימת מברך אחר עשייה** ואם דבר שעבר הוא אינו מברך, כיצד הרי שנתעטף בציצית או שלבש תפילין או שישב בסוכה ולא בירך תחלה חוזר ומברך אחר שנתעטף אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית, וכן מברך אחר שלבש להניח תפילין, ואחר שישב לישיב בסוכה וכן כל כיוצא באלו.

רמב"ם הלכות יום טוב פרק ז הלכה טז

אין רואין את הנגעים במועד שמא ימצא טמא ונמצא חגו נהפך לאבל, **ואין נושאים נשים** ולא מייבמין במועד כדי שלא תשתכח שמחת החג בשמחת הנשואין, אבל מחזיר הוא את גרושתו, **ומארסין נשים במועד**, ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין ולא סעודת נישואין כדי שלא יערב שמחה אחרת בשמחת החג.

רמב"ם הלכות אבל פרק ו הלכה ה

בנישואין כיצד, אסור לישא אשה כל שלשים יום, **ומותר לארשה אפילו ביום המיתה**, ומי שמתה אשתו, אם כבר קיים מצות פריה ורביה ויש לו מי שישמשו ואין לו בנים קטנים הרי זה אסור לישא אשה אחרת עד שיעברו עליו שלשה רגלים, אבל מי שלא קיים מצות פריה ורביה, או שקיים ויש לו בנים קטנים או שאין לו מי שישמשו, הרי זה מותר לארשה ולכנוס מיד ואסור לו לבא עליה עד שלשים יום, וכן האשה שהיתה אבלה לא תבעל עד שלשים יום.

רמב"ם הלכות אישות פרק י הלכה יד

מותר לארס בכל יום חול אפילו בתשעה באב בין ביום בין בלילה, אבל אין נושאים נשים לא בערב שבת ולא באחד בשבת גזירה שמא יבוא לידי חילול שבת בתיקון הסעודה שהחתן טרוד בסעודתו, ואין צריך לומר שאסור לישא בשבת, ואפילו בחולו של מועד אין נושאים נשים כמו שביארנו לפי שאין מערבין שמחה בשמחה שנאמר +בראשית כ"ט+ מלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת, ושאר הימים מותר לישא אשה בכל יום שירצה והוא שיטרח בסעודת נישואין שלשה ימים קודם [יום] הנישואין.

ברכת האירוסין- נספח

עין המקורות לעיל לגבי הברכה והאם אירוסין היו מצווה.

שו"ת מהר"ם מרוטנבורג חלק ד (דפוס פראג) סימן תלב
ומה שנהגין לחזור ולקדש מי שקידש ע"י שליח נ"ל משום דמצוה בו יותר מבשלוחו מיהו רוב העולם אין נוהגין כן.

בית הבחירה למאירי מסכת קידושין דף מא עמוד א
{המאירי דן בקידושין על ידי שליח, ושואל האם השליח אמור לברך בשעת הקידושין}
ולענין ברכה כתבו גדולי המחברים שכל המקדש הן על ידי עצמו הן על ידי שליח צריך לברך קודם הקדושין ואם קדש ולא בירך לא יברך אחר כן דמאי דהוא ומכל מקום קצת גאונים כתבו שאין שליח מברך ואף על פי ששליח של תרומה מברך בזו הרי נגמרה המצוה על ידו **אבל בקדושין לא נגמרה עד כניסה לחפה ובאותו שעה מברך אף על הקדושין שהרי החפה שירי מצוה הם ועובר לעשיה מיקרי** ואף לשיטה ראשונה יש אומרים שבמקום איסור כגון שלא ראה אותה וקדש על ידי שליח אינו מברך שאין מברכין על מצוה שיש בה נדנדוד כגון שלוח הקן אחר שלקח האם והבנים וכן בגירושין מצד ששנאו המשלח וכן עריפת פטר חמור אחר שלא פדהו וכן כל כיוצא בזה:

שו"ת הריב"ש סימן פב

עוד **שאלת**: ראובן שעשה שליח לקדש לו בעיר אחרת, ואותו שליח קדשה לראובן כדת וכראוי, שחזקת שליח עושה שליחותו, וברכו ברכת ארוסין, ובאה האשה ההיא עם השליח למקום ראובן להנשא לו. האשה ושליח אומרים שנתקדשה לראובן ע"י שליח; היצטרך הבעל לקדשה פעם שניה בידו, ולברך ברכת ארוסין פעם אחרת קודם שתכנס לחופה, אם לא? ואמרת, כי בזה הדרך ממש בא מעשה לידך במיורק"ה, ורצית לברך ברכת נשואין, ולא הניחך החכם רבי וידאל אפרים זצ"ל, עד שיקדשנה הבעל פעם שניה בידו. ואתה אמרת לו: והלא כבר קדשה השליח בעדו, ואם יקדשנה הבעל שנית, הרי אתה נותן דופי וספ' בקדושין הראשונים, שנעשו ע"י שליח, ויאמרו שקדושין ע"י השליח לא שמן קדושין! והוא השיב לך, כי הראב"ד ז"ל כתב בהלכותיו, כי המקדש אשה ע"י שליח, צריך לקדשה פעם שניה בידו, ממה שאמרו חז"ל (בפ' האיש מקדש מא): מצוה בו יותר מבשלוחו. אמנם, שלא להוציא שם שמים לבטלה, שהמברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא, צוה שלא להזכיר שם שמים בברכה, רק שיאמר: ברוך אתה השם ולא ברוך אתה יי'. ועוד אמרת, שעתה בא מעשה כזה לידך, והיית אומר שיקדשנה הבעל בעצמו שנית, מאחר שהשליח לא הביא שטר עדות ממקום הקדושין שנתקדשה. אף על פי שהשליח והאשה אומרים שנתקדשה שם מן השליח בעד משלחו כראוי, ושטר השליחות נעשה בכאן כהוגן.

תשובה: אין ספק, שכיון שהאש' והשליח שניהם אומרים שנתקדש' כהוגן למשלח על ידי השליח, הרי היא מקודשת לו ואינה צריכה קדושין אחרים ... ולזה, אם רצה הבעל לחזור ולקדש' בשע' נשואין לרוחא דמילת', כיון

שאינן כאן עדי' בקדושי השליח, הרשות בידו, ואין מונעים אותו; אבל לברך ברכת ארוסין, לא, אם לא בלא הזכרת שם שמי'. דהוי ברכה שאינה צריכה, והוי אסורא, ועד אחד נאמן באסורין. ומה שאמר לך ה"ר וידאל אפרים ז"ל, שהראב"ד ז"ל כתב בהלכותיו, שהמקדש ע"י שליח צריך לחזור ולקדש הוא בעצמו בשעת נשואין, ממ"ש (בפרק האיש מקדש): מצוה בו יותר מבשלוחו. תמהני, פה קדוש כמו הראב"ד ז"ל, איך יאמר דבר זה? כי שם לא אמרו, אלא כשבא לקדשה בתחלה, מצוה בו יותר מבשלוחו, אבל אחר שנתקדשה בשלוחו ויש עדי' כאן, מה מצו' יש לחזור ולקדש' וכבר היא מקודשת ועומדת? ואין זה כי אם פעל הבטלה ויגיעה לריק, דומיא דמאי דמייתי עליה: כי הא דרב ספרא מחריך רישא, ורבא מלח שיבוטא, שאם הי' חרוך או מלוח על ידי אחרי' לא הי' מחריך או מולח שנית.

רמב"ם הלכות אישות פרק ג הלכה כג
כל המקדש אשה בין על ידי עצמו בין על ידי שליח צריך לברך קודם הקידושין הוא או שלוחו ואחר כך מקדש כדרך שמברכין קודם כל המצות, ואם קידש ולא בירך לא יברך אחר הקידושין שזו ברכה לבטלה, מה שנעשה כבר נעשה.

+/השגת הראב"ד/ צריך לברך קודם קדושין או הוא או שלוחו ואחר כך מקדש. א"א אין אנו אומרים כן אלא מקדש ואחר כך מברך והטעם מפני שהדבר תלוי בדעת אחרים שאם תמשך האשה ולא תרצה לקבל הרי הברכה לבטלה, וזה הטעם לברכת האב שמברך להכניסו בביתו של אברהם אבינו. +

ספר אור זרוע חלק א - הלכות קריאת שמע סימן כה
ודלא כדברי הרב רבי' משה ב"ר מיימון זצ"ל שכתב שאם קדש את האשה ולא ברך קודם קידושין לא יברך אחר קידושין אפי' לפי דבריו שעושה אותו כברכת המצות מיהו אנו נהגין לקדש ואח"כ לברך דאין זו ברכת הקידושין הואיל שאין אנו מברכין אקב"ו לקדש את האשה או על קידושי אשה אלא משום חובת אירוסין תקנוהו כמו שתקנו שש ברכות לחובת נישואין ואסר לנו את הארוסות לעצמינו מלאו דלא תסור דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ומדרבנן.

הלכות גדולות: מאן דבעי למנסב איתתא מבעי ליה לקדוש' ברישא ולברוכי ברכת אירוסין ולא נברך ברישא טעמא מאי מכדי אכתי לא קניא לה והיכי מברכי' ואסר לנו את הארוסות אלא לקדש ברישא והדר מברך שבעה ברכות מידי דהוה אטבילה טעמא מאי טביל והדר מברך משום גברא דלא חזי הכי נמי עד דמקדש לא קני' לה ולא שנא מטבילה ע"כ הלכות גדולות.

מיהו היכא דמקדש את האשה בכסף ובשטר צריך לברך אקב"ו על קידושי אשה ולא כשמקדש בביאה משום דטריד בטרדא דמצוה דהכי אמר בירושלמי כל המצות טעונות ברכה בשעת עשייתן חוץ מתקיעה וטבילה וי"א קידושין בבטילה משמע אבל שאר קידושין כסף או שטר צריכי ברכה בשעת עשייתן לרב הונא ולר' יוחנן עובר לעשייתן וקיימא לן כר' יוחנן דפליג ארב הונא התם בירושלמי דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן פ' קמא דביצה וכש"כ גבי רב הונא תלמידי' וה"נ פ"ק דפסחים:

- לפי האור זרוע מברך שתיים

- לפני הקידושין- "לקדש את האשה"

- אחרי הקידושין- "וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות...."